

vody jsou namnoze též důvody zdravotní, směřující k ochraně zdraví lidského): zvířat a zvířecích surovin; tu je zpravidla třeba veterinárního povolení, které se udělí, je-li připojeno osvědčení původu opatřené zdravotním potvrzením zvěrolékařským, což zvláště platí o dovozu zabitých domácích zvířat, masa z domácích zvířat, čerstvého, zmrzlého, sušeného, uzeného a pod., vepřové slaniny a vepřového sádla, zabitě drůbeže, včelího medu a vosku, upotřebených úlů a upotřebeného včelařského nářadí a jiných zvířecích surovin; pro průvoz zabitých domácích zvířat a masa z nich, čerstvých koží přežvýkavců a vepřů platí předpisy zvláštní (tamtéž odd. IV, č. 1, A., B., C.);

d) brambor (tamtéž odd. IV, č. 2 B.).

Literatura.

MUDr. Josef Daimer: „Handbuch der österr. Sanitätsgesetze“, XVIII „Verkehr mit Lebensmitteln und Gebrauchsgegenständen“; Mayrhofer: „Handbuch für den politischen Verwaltungsdienst“, 5. vyd., sv. III., 8. Sanitätspolizei: „Verkehr mit Lebensmitteln und einigen Gebrauchsgegenständen“ a doplňků I. sv., str. 864 násl.; Manzovo kapesní vydání rak. zákonů, sv. 32.: „Verkehr mit Lebensmitteln“, Vídeň 1911; Inž. Vl. Maděra: „Zákony a nařízení o potravinách platné na Slovensku a Podkarpatské Rusi“, Praha; Dr. H. G. Donáth: „Potravinárske zákony platné na Slovensku a Podkarpatskej Rusi“, Bratislava 1932; Mischler-Ulbrich: Staatswörterbuch, „Nahrungs- und Genussmittel und Gebrauchsgegenstände“; Jettmar: „Zákony o obchodu potravinami a doplňky“ 1897.

Bohumil Židek.

Potulní cikáni.

A. Úvod: I. Definice a vlast cikánů. II. Původ cikánů na nynější území ČSR. a opatření proti nim v době minulé. III. Předpisy platné v zemích historických před vydáním nového zákona. IV. Předpisy platné v době té na Slovensku a Podkarpatské Rusi. V. Vydání nových předpisů. VI. Opatření proti cikánům v zemích sousedních. VII. Odhad počtu cikánů a čím se živí. VIII. Zvykové právo cikánů. IX. Koho se týkají nové zákonné předpisy. — B. Soupis a evidence p-čh ci-ů. — C. Cikánské legitimace. — D. Preventivní opatření. — E. Opatření represivní. Kočovnické listy. — F. Opatření zdravotní. — G. Příslušnost: I. Úřadů politických a policejních. II. Soudů. III. Obcí a obecních činovníků. — H. Trestní sankce. — I. Úhrada nákladů. — J. Závěr. — K. Literatura.

A. Úvod. I. Cikáni v pravém slova smyslu jsou příslušníci toulavého kmene, jehož původ, jak archeologickým a hlavně jazykovým badáním bylo zjištěno, hledati dlužno v Indii, v území Kafirystanu a in-

dických hor. Již r. 1844 prokázal Pott, že jejich jazyk spadá do skupiny jazyků indických, a Miklosié, že jazyk ten náleží do jihozápadní skupiny jazyků indických.

Svou vlast opustili cikáni v V. stol. a přes Persii, Armenii a Řecko přišli do Evropy. Někteří badatelé vyslovili názor, že přišli do Evropy dvojím směrem, přes Řecko a Egypt. Proto byli zvaní také Egyptany — v Anglii „Gypsi“.

II. Do střední Evropy přišli asi ve XIII. stol. jako předvoj a vyzvědači Tatarů. Tak přišli také do Čech. Dalimilova kronika vypravuje v kapitole 82., že ve XIII. stol. přišli do země tatarští špehové v počtu 500 osob. V „Popravčí knize pánů z Rožmberka“ se při r. 1399 děje zmínka o tom, že v tlupě lupičské, která v jižních Čechách řádila, byl také „Cikán černý, Ondřejův pacholek“.

Staré Letopisy zmiňují se při r. 1416 o tom, že cikáni se po české zemi „vláčeli a lidi mámili“, a že „jest to všelijaká, ze všech zemí zběhlá chasa, z rozdílných jazyků shluklá“.

Cikáni byli s počátku přijímáni vlídně. Císař Zikmund vydal r. 1423 jejich knížatům ochranné listy. Také papež Martin V. dal jim r. 1422 ověřující list.

Brzy však bylo shledáno, že cikáni postrádají morálky, že zneužívají poskytnutého pohostinství, dopouštějí se krádeží, podvodů a jiných trestných činů, a proto bylo pak proti nim postupováno s krajní přísností. Tak na př. na Moravě se r. 1538 stavové usnesli, že cikány v zemi trpěti nebudou. Bylo jim vytýkáno, že jsou paliči a tureckými špehy. Mandátem Ferdinanda I. z 15. XII. 1549 bylo uloženo, aby cikáni nikde trpěti nebyli, nýbrž aby byli ze země vypuzeni. Zbraně měly jim býti odňaty. Zdá se, že s cikány nebylo nakládáno nijak mírně, poněvadž uvedený panovník vydal 20. I. 1556 nový mandát, kterým se zakazuje cikány — zvláště děti a ženy — topiti, nebo jinak zabíjeti. Bylo dovoleno používatí jich k pracím.

Leopold I. vydal 21. IV. 1688 dekret, jímž se cikáni vypovídali ze země. To však nemělo žádoucího účinku, a proto reskriptem z 11. VII. 1697 byli prohlášeni za psance. Přes to vnikali do Čech hlavně z Uher a zdržovali se v lesích na Táborskou a Budějovickou. Za Josefa I. bývali cikáni stíháni vojskem, obklíčováni a vyháněni ze země. Karel VI. prohlásil je patentem z 20. VI. 1721 za psance a stanovil, že i ženy cikánů mají býti trestány smrtí. Re-

skriptem z 22. I. 1726 bylo nařízeno, aby cikáni, kteří se snaží utéci, byli postříleni, jestliže se vzdají, aby byli muži pověšeni, ženám a hochům aby bylo uříznuto ucho, aby byli vymrskáni a pod hrdelním reversem ze země vyhnáni. Při opětovném dopadení mělo býti hochům uříznuto druhé ucho, ženy měly býti šaty.

Marie Terezie a Josef II. pokoušeli se o to, aby cikány „zcivilisovali“ a trvale usadili na jednom místě. Proto zřizovány cikánské kolonie, hlavně v Uhrách a v Sedmihradsku, namnoze s dosti dobrým úspěchem.

Dvor. reskriptem z 8. IV. 1775 bylo zakázáno vydávati pasy cikánům, kteří se vydávají za obchodníky s kořením, sklem a koňmi. Pasy, které mají, měly jim býti odňaty a oni měli býti zatčeni. Cikáni, kteří přišli do dědičných zemí z Uher, mají podle cis. rozh. z 9. V. 1785 býti potrestáni pro nedovolené překročení hranic.

Zevrubněji, jak dlužno s potulujícími cikány naložiti, bylo stanoveno výnosem býv. min. vnitra ze dne 14. IX. 1888, č. 14015 z r. 1887, jenž platí dosud v Rakousku a byl v ČSR. zemským správcům politickým uveden na paměť oběžníkem min. vnitra č. 41423/1921.

III. Výnosem tím bylo předem pohraničním úřadům nařízeno dbáti toho, by cikáni z ciziny nevnikli do tuzemska, a stalo-li se tak, aby nejkratší cestou byli dopraveni zpět.

Vyvedení za hranice jsou však povinny naříditi i vnitrozemské úřady, kdyby přes všechnu ostrážitost zahraniční cikáni dostali se dovnitř země.

Potulující cikáni — cizozemci —, nemající žádného výtěžku, mají býti považováni za obtížné cizince a jest s nimi naložiti podle zák. č. 88/1871 ř. z. Cizí cikáni nesmějí býti přiděleni tuzemské obci podle § 19 zák. č. 105/1863 ř. z.

Cikány, bez práce a zaměstnání se potulující, nelze-li je ihned vyvésti za hranice, jest bez ohledu na jich státní příslušnost a zda mají výkazní listiny čili nikoliv, jako tuláky odevzdati příslušnému soudu k potrestání podle zák. č. 89/1885 ř. z. Nedospělce, kteří nejsou způsobilí k trestnímu stíhání, jest předati obci, kde byli dopadeni, do zatímního opatření.

Bylo-li vysloveno, že soudně potrestané cikány možno odevzdati do donucovací pracovny, budiž ihned podán návrh podle § 7 zák. č. 90/1885 ř. z. Není-li přípustno

dočasně do donucovací pracovny, budiž s cikány naloženo podle zák. č. 88/1871 ř. z.

Kdyby se jednalo o dopravení zvláště početných cikánských tlup k soudu neb o jejich odstrčení, jest vyžádati pomoc vojenských úřadů.

Cikáni, kteří tábořením ve skupinách nebo pasením svých zvířat tažných způsobí škodu na plodinách polních nebo v lesích, mají býti stíháni podle příslušných zákonů o ochraně polí a lesů.

Zadržené cikány, u nichž lékařskou prohlídkou byla zjištěna nakažlivá choroba, jest odevzdati do místní nemocnice, domněle zdravé jest i s jejich svršky desinfikovati a podrobiti pozorování na odděleném místě po dobu, po kterou by hrozila nákaza nakažlivé nemoci. Zavšivené cikány jest ostříhati do hola a podrobiti odvšivení.

Z nakažlivých nemocí podezřelé koně cikánských tlup jest podrobiti zvěrolékařské prohlídce a při zjištění nakažlivé nemoci naložiti s nimi podle zákona o dobytém moru. Na trzích jest koně cikánů oddělit vždy od ostatního dobytka, na trh přivedeného.

Při zadržení toulavých tlup cikánských jest vozy, zdravé koně a ostatní věci cikánů popsati a převzít do úřední úschovy, aby po případě mohly býti exekučně prodány ku krytí pravoplatně uložených nedobytných výloh, spojených se zadržením nebo postrkem cikánů, ošetřením nedospělců, uhrazením náhrad za škody na polích nebo v lesích spáchané, jakož i útrat za prohlídku lékařskou a zvěrolékařskou.

Cestovní legitimace budiž vydána jen těm cikánům tuzemcům, kteří se mohou vykazati řádným výtěžkem, po zjištění správnosti jich údajů a jen pro jejich osobu, nikoliv také ostatním členům rodiny.

Všechny úřady mají dohlížeti na to, aby cikáni, pokud mají povolení provozovati živnost kočovnou neb pokud mají hudební licenci, svého oprávnění nezneužívali ku pohoršlivým výstupům jakéhokoliv druhu. Kdyby zneužití bylo zjištěno, jest povolení odejmouti a s podrobným vylíčením okolností, za kterých listiny byly odňaty, zaslati úřadu, který povolení udělil. Cikána jest po případném řízení trestním odstrčiti podle předpisů zákona o postrku. Stejně jest naložiti s příslušníky jeho rodiny, které cikán bere s sebou, ač mu to výslovně v hudební licenci nebo povolení kočovné živnosti bylo zakázáno.

Cit. výnos podotýká výslovně, že k účelnému potírání cikánské trýzně jest

třeba jednotné spolupráce úřadů, a to zvláště kromě četnictva také obecních úřadů jako místních úřadů policejních.

Objevení se cikánské tlupy v obvodu obce jest ihned hlásiti nejbližší četnické stanici, a nejsou-li obecní orgány s to, aby cikánské tlupy zadrželi a soudu dodali, a jestliže tlupy ty mezi tím dále odtáhly, jest o tom bezodkladným způsobem vyrozuměti obecní úřady a četnické stanice, jejichž směrem se cikáni vzdálili.

Každoročně v měsíci lednu jest podati zprávu o výsledcích, jichž v uplynulém roce bylo dosaženo.

Oběžníkem min. vnitra č. 41423/1921 bylo úřadům uloženo, aby v krajích, v nichž se cikáni houfněji vyskytují, byly častěji podniknuty všeobecné prohlídky, ve srozumění se sousedními úřady. Oběžníkem min. vnitra č. 49099/1925 upozorňují se úřady, že v trestních oznámeních proti cikánům nutno uvést okolnosti konkrétního případu, a že od trestního oznámení nutno upustiti, když zadržený cikán může se vykázati, že práci se nevyhýbá, nebo je ve věku, v němž je odkázán na výživu osob k tomu povinných.

IV. Na Slovensku a Podkarpatské Rusi týkalo se p-ých c-ů nař. min. vnitra č. 15000 pres. 1916, R. T. I., str. 438, které dosud je v platnosti v Maďarsku.

V úvodu tohoto nařízení se přikazuje úředním orgánům, aby úkoly tímto nařízením úřadům uložené prováděli s onou horlivostí, která je důležitým činitelem každého úspěchu.

Dále se tam výslovně podotýká, že nařízení se nevztahuje na usdlé cikány, kteří mají stálé bydliště, a kteří jsou tedy místním úřadům známi.

Předpisů nařízení musí však býti použito i na p-é c-y, kteří mají k svému zapotřebí potřebné prostředky hmotné, nebo kteří se vykáží nějakým zaměstnáním.

Nařízení zakazuje cikánům především obvyklé „vandrování“.

Za potulného považuje se každý cikán, který se nemůže vykázati řádným bydlištěm. Vykáže-li se jím, avšak zdržuje-li se jinde, aniž by tento pobyt na jiném místě byl dostatečně odůvodněn, jest policejní úřad povinen dopravit cikána na místo jeho řádného pobytu, což se může státi postřkem.

Na rozkaz okresního náčelníka je místní úřad povinen ve stanovené lhůtě všechny cikány, kteří se nacházejí v obvodu obce, předvésti, a není-li obec místem okresního

úřadu aneb není-li označena za místo, kde p. c-i jsou povinni se zdržovati, musí místní obec uvedené cikány dáti pod přísnou stráž doprovoditi do sídla okresního úřadu nebo do jiné za místo pobytu cikánů označené obce. K tomu účelu vyžádá si včas potřebnou pomoc četnickou nebo policejní.

Představenstvo obce, která byla určena za místo pobytu p-ých c-ů, po případě místní úřad, jsou povinni postarati se o umístění, stravování a hlídání do obce dovedených p-ých c-ů. O dovedení cikánů uvědomí představenstvo obce okresního náčelníka a za účelem zesílení četnické stráže obrátí se na příslušný úřad.

Představenstvo obce odebere cikánům do obce té přivedeným jejich listiny, zbraně nebo za zbraně upotřebitelné předměty, tažný dobytek a vozy, a dá předměty ty na potvrzení pod úschovu. Tažný dobytek p-ých c-ů nutno do dalšího opatření držeti na zvláštním místě a dáti jej prohlédnouti zvěrolékařem.

P. c. smí míti koně, mezka nebo osla jenom ve zvláště odůvodněném případě a jen s povolením policejního úřadu I. stolice.

Přivedené p-é c-y musí vésti představenstvo obce, za místo stálého pobytu cikánů určené, v patričné evidenci, při čemž jest učiniti vše, co je možným, aby v evidenci uvedené jméno, věk a ostatní osobní údaje odpovídaly skutečnosti.

P-é c-y rozříditi jest podle rodin. Jako k rodině náležející jest do evidence zapsati bez ohledu na zákonné svazky manželské hlavu rodiny a ty osoby, o které se hlava rodiny dosud starala.

Pro jednotlivé rodiny byly vydány zvláštní vzory evidenčních listů. Takto vyhotovené evidenční listy musí býti pečlivě uschovány u uvedeného představenstva obce.

Děti p-ých c-ů mladší 7 let umístí policejní úřad v nejbližší státní dětské útulně.

Churavé aneb nakažlivou nemocí trpící cikány jest umístiti ve veřejné neb epidemické nemocnici.

Kromě shora uvedené evidence musí obecní představenstvo s každým cikánem sepsati ve dvou stejnopisech osobní evidenční list, jehož vzor byl úředně stanoven. Jeden stejnopis těchto listů zašle se ihned přímo ústřednímu statistickému úřadu, druhý list se zařadí podle abecedy, pečlivě uschová a podle pozdějších změn stále doplňuje, při čemž jest opraviti případné chyby údajů, které později vyjdou najevo.

Do evidence vzaté cikány chová obecni představenstvo svým obecním neb obvodním lékařem pod stálou zdravotní kontrolou a stará se o to, aby se mezi cikány nebo jich prostřednictvím nešířily nakažlivé nebo epidemické nemoci, při čemž jest zvláště přihlížeti k černým neštovicím a nemocím venerickým.

Cikánu, vzatému do evidence, vystaví obecni představenstvo bezplatně osobní cikánskou legitimaci, kterou cikán pečlivě uschovanou musí stále nositi při sobě.

Soukromník nesmí přijmouti do práce p-ého c-a, jenž nemá legitimace.

Zaměstnávati lze takového cikána jen v obvodu té obce, pro jejíž obvod byla mu platná legitimace vystavena. V obvodu jiné obce smí cikán práci přijmouti anebo býti zaměstnán jen na rozkaz úřadu aneb s jeho svolením.

Bez povolení obecního představenstva nebo policejního úřadu nesmí v evidenci chovaný cikán opustiti obvod obce, která mu byla označena za místo pobytu, a kde je chován v evidenci. Kdyby tak přece učinil, je policejní úřad povinen odvésti jej po případě postrkem za přiměřeného doprovodu do obce, k pobytu mu určené.

Za účelem kontroly mohou policejní orgány vyžádati si kdykoliv od cikána předložení jeho legitimace.

Nelze-li za místo pobytu cikánu určenou obec zjistiti, jest cikána znova vzíti do evidence, při čemž se na jeho popisném listě a listě evidenčním nápadně vyznačí, že byl již jednou vzat do evidence na místě neznámém.

Kdyby se cikán chovaný v evidenci opatřením úřadu vzepřel anebo svým chováním aneb častými pokusy o útěk jevil se nebezpečným pro obyvatelstvo aneb pro ostatní cikány v evidenci chované, může okresní úřad navrhnouti prostřednictvím nadřízeného úřadu ministrovi vnitra jeho dodání do donucovací pracovny.

Za práci a úkony, ke kterým byl cikán, držený v evidenci, zavázán, přísluší mu v poměru k vykonané práci mzda nebo náhrada. Tato mzda nebo náhrada nevyplatí se však cikánu, ale obecnímu představenstvu k ruce osoby tím pověřené, která převzatou částku zapíše do záznamu dotčeného cikána a splacené peníze spravuje.

Žádá-li o to cikán, vydá se mu opis stvrzenky, která na zaplacenou sumu byla vydána.

Splacených částek použije se na opatření životních potřeb cikána, které se mu

dávají in natura a jen na potřeby menší hodnoty, na př. sůl, koření, zápalky atd., mohou se mu vydati peníze.

Hotové peníze na zaopatření svých potřeb může obdržeti jen cikán, který svou pracovitostí, řádným životem a spolehlivostí se stal důvěryhodným.

Obec stará se také o ubytování cikánů a jejich ošacení, zkrátka o vše, čeho k životu je nutně třeba.

Tato péče obce o cikána počne okamžikem, kdy byl do obce přiveden, a týká se každého cikána, který se nachází v evidenci, bez ohledu na stáří a schopnost k práci.

Výlohy s tímto zaopatřením cikána vzniklé hradí se z jeho výdělku, nebo z výdělku toho, kdo je povinen se o něj starati, po případě z příslušející mu náhrady.

Pro každého v evidenci drženého cikána vede se zvláštní účet podle vzoru úředně vydaného.

Není-li některý z cikánů držených v evidenci buď pro nedostatek práce, pro nemoc aneb pro stálou neschopnost k práci s to, aby uhradil částky na jeho zaopatření vydané, jest schodek započísti na účet vydání na postrk.

Obce, které nemají dostatečné úhrady ke krytí záloh na zaopatření cikánů v evidenci držených, obdrží na tento účet na odůvodněnou žádost přiměřenou zálohu od ministra vnitra.

Správní úřady mají povinnost bděti nad správným prováděním tohoto nařízení a jsou povinny svými orgány prozkoumati účty o příjmech a vydáních pro jednotlivé cikány vedené.

Na konci nařízení prohlašuje se za přestupek, trestný uzavřením do 15 dnů a pokutou do 200 Kč, když cikán toto nařízení poruší anebo na základě toho nařízení učiněných opatření neuposlechne, nebo opatření taková jakýmkoliv způsobem se snaží zmařiti, nebo když svým činem veřejný pořádek nebo veřejnou bezpečnost ohrožuje.

V. Veškerá tato ustanovení pozbyla na území Čsl. republiky podle § 18, odst. 2., zák. č. 117/1927 Sb. platnosti.

Dříve, nežli se ustanoveními tohoto zákona a k němu vydaného prov. nař. ze dne 26. IV. 1928, č. 68 Sb., i k ním vydanými výnosy ministerstva vnitra a spravedlnosti budeme zabývati, všimněme si ještě stručně, jak proti cikánům bylo postupováno v jiných zemích.

VI. Cikáni roztrousili se záhy po celé Evropě, bylo však všude proti nim zakročováno.

V Německu bylo § 27 „Reichsabschiedu von Augsburg“ r. 1500 říšským stavům uloženo, aby cikány jako zvědy a vyzvědače netrpěli ani jim nedali „gleit“. Cikánům bylo nařízeno, aby německé země opustili, jinak budou považováni za „vogelfrei“. Ustanovení to bylo převzato do četných policejních řádů.

Bedřich Vilém pruský nařídil výnosem z 5. X. 1725, že všichni cikáni starší 18 let mají být bez rozdílu pohlaví pověšeni.

Od r. 1830 snažila se naumburská misijní společnost výchovou dětí cikány přivést k evropské kultuře. Úsilí společnosti nemělo však úspěchu a ústav, který za tím účelem byl zřízen, byl r. 1837 zrušen.

V novější době upraven tam boj proti p-ým c-ům výnosem min. vnitra z 17. II. 1906.

V Badensku týká se otázka té nař. z 25. I. 1908.

Moderní zákon o potírání cikánů, tuláků a povalečů byl vydán v Bavorsku 16. VII. 1926, G.-V.-Bl. 359.

Ve Francii nařídil František I. parlamentem v Orleánu r. 1561 vyhubení cikánů ohněm a mečem. Za Ludvíka XIII. a XIV. byli cikáni vypuzeni do Pyrenejí, tam obklíčováni vojskem a dopravováni na africký břeh.

V nové době byl vydán ve Francii zák. ze dne 16. VII. 1912 o provozování potulných zaměstnání a o úpravě cestování kočovníků, který se v první řadě týká p-ch c-ů, ač o nich přímo nemluví. Zákon ze dne 24. III. 1921 jedná o tuláctví nezletilých do 18 let.

Ve Španělsku byly svobody cikánů omezeny ediktem Ferdinanda r. 1492.

Zákonem Jindřicha VIII. bylo v Anglii r. 1531 cikánům odňato právo býti souzeny „jury“, složenou z vlastních krajanů a tuzemců. Parlamentní akt královny Alžběty stanovil, že každý „egyptan“, který za měsíc po vydání aktu bude přistižen v Anglii, má být potrestán smrtí. V XVII. stol. byli tam cikáni uznáni za národ s poloviční samostatností s vlastními králi.

Také v Polsku bylo v XVI. stol. usilováno o vypuzení cikánů, koncem XVIII. století o jejich usazení v osadách. Statut litevský stanovil, že cikáni nemají být zařazováni do vojska (poněvadž jsou špe-

hy), a že jako zloději a špehové mají být vypuzeni.

Král August II. zřídil privilegiem z 3. III. 1731 úřad cikánského „krále“. Krále cikánů jmenovali „Radzivillové“.

Cikánský král Miłosnicki se r. 1799 vystěhoval s částí cikánů z Polska do Turecka.

Nejlepších úspěchů s kolonisováním cikánů bylo dosaženo v Rusku, kde Kateřina II. cikány usadila v polovici XVIII. století na korunních statech.

V Belgii byl r. 1891 vydán zákon k potlačení tuláctví a žebroty, rovněž tak v Dánsku (zákon z r. 1860 a 1911).

V Rumunsku upraveno tuláctví, žebrota a ochrana mládeže zák. ze dne 4. VII. 1921, č. 2098.

VII. V celku možno však říci, že všechna dřívější opatření proti cikánům selhala, a že ani nové zákonné a administrativní úpravy otázky té nesetkaly se plně se zamýšleným účelem. Cikáni jsou rozptýleni dosud po celé Evropě, počet jejich se odhaduje asi na 900.000, na území naší republiky na 25.000, z nich asi 5000 v zemích historických.

Živí se většinou kotlářstvím, kovářstvím, hudbou, obchodují koňmi, houslemi, ženy jsou tanečnicemi, hadačkami atd., kromě toho však páchají též krádeže a podvody a jiné.

VIII. Cikáni mají vlastní ústavu. Jejich náčelníkem je „raj“, t. j. král (st. sanskrt. „raja“), jednotlivé jeho kmeny mají vlastní náčelníky — „vajdy“. Otec rodiny jest neomezeným vládcem, nad ním však stojí cikánská matka (pūri dāj), nejstarší žena tlupy. Té prokazují cikáni zvláštní úctu, ona je rádkyní, její mínění je rozhodující, ona na cestách používá přednostního pohodlí.

Cikáni se žení časně, děvčata se vdávají již ve 14 až 16 letech. Manželství uzavírá se zpravidla tím, že děvče se oddá cikánu. Mnohdy se konají svatby velmi hlučně.

Sňatkem stává se cikánka téměř manželovou nevolnicí. U některých kmenů se manželská nevěra trestá. Rozloučení manželství děje se ohlášením náčelníku.

Mrtvým se prokazuje zvláštní čest.

Cikáni usedlí neliší se způsobem života celkem od ostatního obyvatelstva. Je však u nich vyvinuta láska k volnému vzduchu, širému nebi, ohniště mají zpravidla před domkem (chatou), rádi přenocují v přírodě, třebaš měli v domku pohodlnou postel, vrchovatou peřin. V létě i oni se rádi potulují (aby navštívili příbuzné).

IX. Zákon o p-ých c-ech netýká se však jenom cikánů ve vlastním slova smyslu, nýbrž i jiných tuláků práce se štítících, kteří po cikánsku žijí, a to i tehdy, když po nějakou část roku mají stále bydliště (§ 1 cit. zák.).

Cikánů usedlých, t. j. takových, kteří mají své zaměstnání a nevyhýbají se práci, se zákon o potulných cikánech a nařízení na jeho podkladě vydaná netýkají, třeba se živí z výtežků kočovných řemesel a jiných kočovných živností a podniků.

B. Soupis a evidence p-ých c-ů. Odst. 1. § 2 cit. zák. stanoví, že p. c. se sepisují a vedou v patrnosti, jak určí vládní nařízení.

Nařízením tím jest vládní nař. ze 26. IV. 1928, č. 68 Sb., které v § 1 stanoví, že všichni p. c. ve smyslu § 1 cit. zák., kteří jsou státními občany republiky Čsl. nebo oprávněně se tu zdržují (se zvláštním povolením ministerstva vnitra) a jsou starší 14 let, vedou se v patrnosti; děti do 14 let vedou se v patrnosti spolu s osobou, s níž žijí.

Podle potřeby mohou býti vedeni v patrnosti odděleně též p. c. cizozemští, nemající povolení ku pobytu v tuzemsku, pokud byli na území republiky Čsl. přistiženi.

Odst. 3., § 1 cit. nař. bylo stanoveno, že vedením p-ých c-ů v patrnosti pověří ministerstvo vnitra některý úřad nebo orgán jemu podřízený, jehož působnost se vztahuje na celé území Čsl. republiky, a že podle potřeby možno pověřiti další orgány neb úřady pomocnými pracemi v oboru evidence p-ých c-ů, prováděnými podle pokynů „Ústředí pro evidenci p-ých c-ů“.

Oběžníkem ministerstva vnitra ze dne 15. V. 1928, č. 21844/28-5, bylo pověřeno „Ústřední četnické pátrací oddělení“ v Praze vedením p-ých c-ů v patrnosti jako „Ústředí pro evidenci p-ých c-ů“.

V posledním odstavci cit. § 1 vládní nař. se stanoví, že ministerstvo vnitra upraví styk „Ústředí pro evidenci p-ých c-ů“ s úřadem, vedoucím ústřední rejstřík trestů cikánů (§ 14 vládní nař. č. 198/1922 Sb.). Oběžníkem ministerstva vnitra ze dne 3. VIII. 1928, č. 42763-5, bylo intimováno znění výnosu ministerstva spravedlnosti ze dne 11. VII. 1928, č. 27491/1928, jehož 10. odst. nařizuje, že styk „Ústředního četnického pátracího oddělení“ v Praze jakožto „Ústředí pro evidenci p-ých c-ů“ se státním zastupitelstvím v Brně jako úřadem vedoucím ústřední rejstřík trestů cikánů děje se přímo a se všemožným urychlením.

Totéž platí o styku se soudy a státními zastupitelstvy.

Za účelem vedení p-ých c-ů v patrnosti, po případě vyhoštění p-ých c-ů cizozemců byl po rozumu § 2 cit. vládní nař. a oběžníku ministerstva vnitra z 15. VI. 1928, č. 25452/1928, v době od 1. VII. 1928 do 15. VIII. 1929 na celém území republiky Čsl. proveden soupis p-ých c-ů.

Při soupise tom byly p-ým c-ům starším 14 let politickým úřadem I. stolice vydány zvláštní průkazy totožnosti (cikánské legitimace).

C. Cikánské legitimace. Každý p-ý c. starší 14 let, pokud je oprávněn v tuzemsku se zdržovati, obdrží od politického úřadu I. stolice — jak stanoví § 4 cit. zák. — zvláštní průkaz totožnosti, v němž jsou uvedena jeho osobní data, popis osoby, jakož i připojen otisk prstů.

Cikánská legitimace má formu knížky, jejíž bližší úpravu stanoví ministerstvo vnitra. Je v ní otištěn podstatný výtah zákona o p-ých c-ech a vládní nař., jímž zákon ten se provádí. Číslo legitimace musí se shodovati s číslem, pod nímž jest držitel její veden v patrnosti u „Ústředí pro evidenci p-ých c-ů“.

Při zjišťování osobních dat jsou p. c. podle § 2, odst. 2., cit. zák. povinni udávati správná data (přezdívký) svá i osob, s nimiž se potulují. Nevyhovění této povinnosti je trestné.

Cikánskou legitimaci vydává uvedený politický úřad dle § 3, odst. 2., cit. vládní nař. v dorozumění s „Ústředím pro evidenci p-ých c-ů“, za pomoci četnictva a za přispění obcí.

Jak si při tom četnická stanice, po případě státní policejní úřad, „Ústřední četnické pátrací oddělení“ a příslušný politický úřad mají počínati, stanoví zevrubně již cit. oběžník ministerstva vnitra z 15. VI. 1928, č. 25452/1928-5.

Osoby, při nichž povinnost míti cikánskou legitimaci vzešla po provedení shora uvedeného všeobecného soupisu p-ých c-ů, jsou povinny hlásiti se podle § 3, odst. 3., cit. vládní nař. do 8 dnů o její vydání u nejbližšího politického úřadu I. stolice. Tento úřad, po případě ten, v jehož obvodu byly osoby takové přistiženy bez cikánské legitimace, vydá jim po zjištění totožnosti cikánskou legitimaci, dorozuměv se dříve s „Ústředím pro evidenci p-ých c-ů“.

Každý p-ý c. je podle § 4, odst. 2., cit. zák. povinen nositi cikánskou legitimaci stále u sebe a ji na požádání předložiti bezpečnostnímu úřadu neb orgánu.

Cizozemským cikánům legitimace nepřísluší, pokud nenabýli povolení zdržovati se na území Čsl. republiky (§ 9 cit. zák.).

Při vyplňování cikánských legitimací jest podle oběžníku ministerstva vnitřní z 15. VI. 1928, č. 25452/1928, dbáti těchto pokynů: K zjišťování osobní totožnosti cikána jest si vyžádati úřední doklady a na podkladě těch dle možnosti zaznamenati osobní data. V nedostatku dokladů jest třeba přijmouti jeho doznání, ledaže by se tato zřejmě nezakládala na pravdě.

Zvýšenou pozornost dlužno věnovati při vyplňování data narození, zejména aby cikáni-muži, podléhající branné povinnosti, chtějící se snad vyhnouti vojenské službě, neudávali nepravdivá data narození. Nedá-li se datum narození zjistiti na základě úředního dokladu, budiž zaneseno stáří na základě doznání, po případě dle odhadu. Vedle počtu let jest pak poznamenati „dle doznání“ neb „dle odhadu“.

Data vztahující se na stav rodinný jest zaznamenati rovněž dle cikánova doznání, není-li úředních dokladů po ruce. Označení „ženat“, „vdaná“ budiž použito pouze při zákonitém manželství. Nemanželské soužití budiž označeno slovy „v nemanželském soužití žijící“.

Do rubriky, vztahující se na zaměstnání, třeba zapsati jen zaměstnání výdělečné.

Do rubriky, vztahující se na znalosti jazykové, buďtež zapsána data na základě cikánova doznání, byla-li při výslechu zjištěna aspoň pravděpodobnost jeho údajů.

Osobní popis majitele legitimace budiž vyplněn podle směrnic, které platí pro vyplňování daktyloskopických kart. Totéž platí ohledně otisků prstů.

Děti mladší 14 let dlužno zapsati do legitimace toho cikána, který děti ty jako otec (neb matka v případě úmrtí otce) vydává za své, není-li zde úředních dokladů po ruce. Podle § 4, odst. 1., posl. věta, jest děti do 14 let zapsati v průkazu osoby, s níž žijí.

Do legitimace buďtež, jak nařizuje § 4, odst. 1., 2. věta, cit. zák., zapsána obmezení, jež cikánu byla uložena, byl-li dán pod policejní dohled.

Každý držitel cikánské legitimace jest podle § 4, odst. 2., cit. zák. a § 4, odst. 1., vládn. nař. povinen ohlásiti ve lhůtě 8 dnů nejbližšímu politickému úřadu nebo nejbližší četnické stanici veškeré změny v osobních datech svých i v osobních datech osob s ním žijících a samostatné cikánské legiti-

mace nemajících, jakož i každé rozšíření neb zmenšení okruhu těchto osob.

Změnu zápisu provede dotčený politický úřad nebo z jeho zmocnění četnická stanice. O provedené změně zápisu jest zpraviti „Ústředí pro evidenci p-ých c-ů“.

Rovněž jest každý držitel cikánské legitimace povinen hlásiti uvedeným úřadům ztrátu legitimace do 3 dnů.

Politický úřad vydá po zjištění totožnosti dotčené osoby, dorozuměv se dříve s „Ústředím pro evidenci p-ých c-ů“, novou legitimaci, již označí jako duplikát.

Jest učiniti opatření, aby bylo znemožněno zneužití ztracené legitimace.

Zemře-li osoba, již legitimace cikánská byla vydána, jest podle § 4, odst. 3., cit. zák. legitimaci vrátiti nejbližšímu politickému úřadu I. stolice nebo nejbližší četnické stanici. Učiniti tak jsou povinny osoby, jež se zemřelým žily.

Vydanou cikánskou legitimaci jest odníti, když se zjistí, že p-ý c. není čsl. státním občanem, a byla-li vydána cizozemci, když mu nebude další pobyt na území Čsl. republiky povolen. O odnětí jest rovněž zpraviti „Ústředí pro evidenci p-ých c-ů“ (§ 4, posl. odst., vládn. nař.).

Za předložení cikánské legitimace mohou žádati úřady a orgány bezpečnostní vůbec, tedy nejen četníci, orgány policejní, nýbrž i obecní starostové, přísežná lesní a polní stráž atd.

Úřady a orgány ty mohou ke zjištění totožnosti podle § 3, odst. 1., cit. zák. prováděti u p-ých c-ů kdykoli zjišťování anthropometrická, daktyloskopická i jiná, zejména zvláštních známek (jizev, vad, tetování a pod.) a přikázati jim, aby po dobu, než jejich totožnost bude zjištěna, nejdéle však po 14 dnů, nevzdalovali se z určitého místa, jakož i učiniti vhodná opatření k zajištění tohoto příkazu.

Není tedy třeba, aby — jedná-li se o daktyloskopování nebo fotografování — jednalo se u p-ých c-ů o podezření neb odsouzení pro nějaký trestní čin, jak předpokládá § 38 vládn. nař. č. 198/1922 Sb., nýbrž daktyloskopování a fotografování p-ých c-ů možno provésti vždy, kdykoli třeba zjistiti jejich totožnost.

Ježto „Ústřední evidence p-ých c-ů“ vede se u „Ústředního četnického pátracího oddělení“ v Praze, bude vyžadovati vždy několika dnů než dojde odpověď tohoto ústředí, a tu je nutno, aby bylo zajištěno, že p-ý c. se nevzdálí z místa do té doby, než jeho totožnost bude zjištěna. Toto obme-

zení osobní svobody p-o c-a § 3, odst. 1., cit. zák. je v mezích § 4 úst. zák. č. 293/1920 Sb. o ochraně osobní svobody.

Jakého druhu má býti opatření, aby bylo zajištěno, že p. c. z místa, kde se zjišťuje jeho totožnost, se nevzdálí, zákon nestanoví. Jest tedy ponecháno na vůli dotčených bezpečnostních úřadů a orgánů, které však nesmějí uložit cikánu větší omezení, než-li k zamyšlenému účelu bude skutečně třeba. Mnohdy snad postačí, když se p-ému c-u uloží, aby se denně v určité době a na určeném místě hlásil. Jindy bude snad třeba odnětí jeho cestovního vozu, zvířete nebo jiných movitostí, jeho legitimačních papírů a pod. Bude pak v první řadě povinností obce, aby odňaté movitosti vzala v úschovu, po případě poskytl p-mu c-u potřebné prostředky výživy.

D. Preventivní opatření. V § 12, odst. 1., cit. zák. se stanoví, že děti mladší 18 let mohou býti p-ému c-u odňaty, a to cizí děti (na př. koupené, ukradené a pod.) v každém případě, vlastní děti tenkrát, když cikáni nemohou o ně náležitě pečovat a zvláště dáti jim potřebnou výchovu. V původním návrhu zákona se stanovilo, že děti mohou p-m c-ům býti odňaty, když „tito nemohou pro svůj potulný způsob života o ně pečovat a dáti jim řádnou výchovu“. Při parlamentním projednání byla slova „pro svůj potulný způsob života“ škrtnuta, čímž ustanovení nabylo znění širšího. Nemožnost výchovy resp. dostatečné péče nemusí tedy vyplývatí jedině z tuláctví, nýbrž z jakýchkoliv jiných příčin.

Odňaté děti jest dodati do péče řádných rodin nebo do vhodných vychovávacích ústavů. Zákon nestanoví, kterému druhu péče jest dáti přednost. Avšak vzhledem k tomu, že účelem odnětí především jest, aby bylo postaráno o náležitou výchovu, bylo by dávatí přednost svěřením dítek do péče rodinné. Potíží zde ovšem bude, že se jen ztěží najde potřebný počet řádných rodin, které by byly ochotny vzít si na starost zvláště děti odrostlejší. Snadněji bude lze v rodinách umístiti děti t. zv. „bílých cikánů“.

Poněvadž péčí rodinnou bude lze snadněji provéstí asimilaci dětí i jejich pozdější přípravu pro praktický život, budou příslušné úřady musiti nasadití vše, aby umístitily děti předem v rodinách, a teprve, kdyby to naprosto bylo nemožné, ve vychovávacím ústavě.

Rozhodnutí o tom, zda dítě, u něhož jsou splněny podmínky § 12, odst. 1., cit. zák., má býti dáno do péče řádné rodiny neb do vychovávacího ústavu, je přenecháno úvaze soudu. Rozhodným bude, kde je možno — hledíc k věku a vývinu dítěte — docílití lepšího prospěchu ve výchově v řádného občana. Podle zkušeností bude asi platití jako pravidlo, výjimky jsou možné, že cikánské dítě starší 6 až 8 let nehodí se k výchově v péči rodinné, protože potřebuje přísnější kázně ústavní. Někdy ovšem bude také spolurozhodovati, zda podle místních poměrů je vůbec možno dítě v řádné rodině umístiti (odst. 4. výnosu min. sprav. ze dne 11. VII. 1928, č. 27491/1928).

V § 9 vlád. nař. č. 68/1928 Sb. se stanoví, že před rozhodnutím je vyslechnouti Okresní péči o mládež, kde takové není, místní odbor Čsl. Červeného kříže nebo jinou podobnou instituci. Slyšení usnadní soudu rozhodnutí, protože tyto instituce mají v patrnosti rodiny, u kterých by bylo možno děti s prospěchem umístiti.

Usnesení o odnětí dítěte nutno ovšem doručití jeho zákonnému zástupci, a pokud se tak z jakékoli příčiny nemůže státí, jest ustanovití pro zákonného zástupce k obhájení jeho zájmů opatrovníka (odst. 7. cit. výnosu min. sprav. č. 27491/1928).

K výchově dětí slouží podle § 10 cit. vlád. nař. v první řadě vychovávací ústavy státní; ústavy zemí a Zemských komisí pro péči o mládež (Zemských péčí o mládež) tenkrát, když vydržovatelé ústavů těch souhlasí.

Jiné ústavy, když kromě vydržovatele ústavu souhlasí i místně příslušný politický úřad I. stolice, jemuž náleží zkoumatí, vychovuje-li takový ústav tomuto účelu. Z výchovy jsou vyloučeny ústavy, které sledují cíle výdělečné.

Seznam vychovávacích ústavů, ve kterých odňaté děti možno umístiti, byl uveřejněn v č. 116 Úředního listu Čsl. republiky (roč. 1928). Změny budou rovněž v listě tom uveřejňovány.

Před rozhodnutím o odevzdání do ústavu je učiniti u správy ústavu dotaz, zda dítě tam může býti umístěno. Při tom je sdělití pohlaví a věk dítěte a ústav budiž požádán, aby místo, je-li volné, pro dítě až do provedení odevzdání zajistil (odst. 6. cit. výnosu min. sprav.).

Jak dlouho mají děti zůstatí v péči rodin, kterým byly svěřeny, nestanoví ani zákon, ani prováděcí vládní nařízení. Zdálo

prý se zbytečno stanoviti věkovou hranici (srov. Kalousek: Zákon o p-ých c-ech, Věstník, IX. roč., č. 9).

Ideálem by bylo, kdyby děti rodinám svěřené byly považovány za vlastní a zůstaly v rodinách tak dlouho, jako děti vlastní, t. j. až do založení vlastní existence. Ministerstvo spravedlnosti vyslovilo ve výnose č. 27491, odst. 5., že dotčené děti možno v rodinné péči ponechat tak dlouho, pokud je toho třeba, nejdéle do 18 let. Ministerstvo spravedlnosti se domnívá, že na případy péče v rodině nelze rozšiřovati výjimečného ustanovení poslední věty § 12, odst. 2., cit. zák., podle něhož děti v ústavě vychovávacím mohou býti podrženy do dosažení zletilosti.

V ústavech možno tedy děti podržeti, pokud je toho třeba, nejdéle do dosažení zletilosti. Ústav bude musiti se postarati o to, aby do doby propuštění děti v něm umístěné se vyučily nějakému řemeslu, po případě bude musiti se postarati o to, aby další existence dětí těch i po propuštění z ústavu byla umožněna. Zákon ani prováděcí nařízení nestanoví v tom směru ničeho, důsledek ten podává se však z účelu, pro který dítě bylo ústavu svěřeno („vhodná příprava pro praktický život“).

Bylo-li odňaté dítě dáno do vychovávacího ústavu, přísluší tomuto nad dětmi všechna práva, která náležejí jinak rodičům neb poručníkům. Byl-li dítěti ustanoven před odevzdáním do ústavu poručník, nebude vykonávati svého úřadu po dobu, po kterou je dítě zadrženo v ústavě (§ 12, odst. 3., cit. zák.). Proto nemusí se soud, jenž o odevzdání do ústavu rozhodl, déle o takové dítě starati.

Bylo-li však dítě dáno do rodinné péče, nezanikají práva jeho rodičů resp. poručníka. Poručenský soud musí vykonávati v takovém případě nad dítětem další dozor a musí se přesvědčovati o tom, zda o dítě je řádně pečováno.

Náklady, které vzniknou odevzdáním dítěte do péče rodinné nebo zadržením ve vychovávacím ústavě, hradí osoby, které jsou k tomu po právu povinny. Budou to tedy osoby, kterým přísluší podle zákona povinnost alimentární (§§ 141, 143, 166 všeobec. obč. zák. a § 11 zák. čl. XX/1877). Není-li takové úhrady, hradí náklady stát. Zajímavé je další ustanovení § 12, odst. 7., posl. věta, že obce nestihá povinnost hraditi tyto náklady. Tím snata z beder obcí povinnost, která jim zvláště podle práva chudinského patřila. Poněvadž od cikánů

jen ve velmi řídkých případech bude lze dosíci úhrady nákladů, ponese je zpravidla stát.

Soudy budou náhradu nákladů na výživu a ošetřování dítěte v rodině poukazovati a vyžádají si k tomu cíli potřebný peníz ze zálohy, kterou ministerstvo sociální péče pro celý obvod sborového soudu II. stolice poskytne presidiu tohoto soudu. Upotřebením zálohy té dlužno pololetně vyúčtovati a zašle presidium sborového soudu II. stolice toto vyúčtování přímo ministerstvu sociální péče. Soudy, ujednávající převzetí dítěte do rodinné péče, přihlédnou při stanovení výše náhrady k místním poměrům (výnos min. sprav. č. 27491/1928, odst. 8.).

E. Opatření represní. Kočovnické listy.

Kočovati v rodinách nebo s vozidly, jakož i se zvířaty určenými k tahu nebo k nošení nákladů smějí podle § 5, odst. 1., cit. zák. p. c-i jen tehdy, obdrželi k tomu povolení (kočovnický list) od politického úřadu I. stolice. Předpis ten tedy nevyklučuje kočování cikánů-jednotlivců, pokud se nepotulují s vozidly (tedy i trakaři) nebo zvířaty určenými k tahu neb k nošení nákladů. Ustanovení to, jako největší část zákonné úpravy, bylo převzato z bavorského zák. ze 16. VII. 1926. Potulování jednotlivého cikána bylo by ovšem jinak trestné. Za vydání kočovnického listu může podle § 6, odst. 1., prov. nař. žádati jen osoba, mající cikánskou legitimaci. Odnětím cikánské legitimace pozbude platnosti též kočovnický list a jest jej odňati.

I kočovnický list má formu knížky, jejíž bližší úpravu stanoví ministerstvo vnitra.

Kočovnický list vydává, přihlížeje k poměrům žadatelovým a maje na zřeteli veřejný zájem, politický úřad dočasného pobytu. Jest v něm udati, pro které osoby platí, a kolik a jaká vozidla nebo zvířata smějí býti s sebou vzata. O vydání kočovnického listu jest zpravit „Ústředí pro evidenci p-ých c-ů“.

Na vydání kočovnického listu není nároku. Vydává se hlavě rodiny na dobu nejdéle jednoho roku. Za udělení nového nutno žádati alespoň 14 dní před uplynutím období, pro které byl kočovnický list vydán. Udělení nového povolení zapisí se do téhož kočovnického listu. Nebylo-li další povolení uděleno, jest kočovnický list odňati po uplynutí doby, na kterou bylo povolení uděleno. O udělení nového povolení jest zpravit dodatečně „Ústředí pro evidenci p-ých c-ů“.

Cizozemským p-ým c-ům lze kočovnický list vydati jen tenkrát, když se vykáží zvláštním povolením ministerstva vnitra; jinak jest jim pobyt v Čsl. republice zakázán (§ 9 cit. zák.).

Každé udělení povolení a prodloužení zaneše se do záznamu o kočovnických listech (§ 6, odst. 2. a 3., prov. nař., výnos min. vnitra č. 25452/1928).

Držitel kočovnického listu jest povinen ohlásiti nejbližšímu politickému úřadu nebo četnické stanici veškeré změny v okolnostech zapsaných v kočovnickém listu. Opravu zápisů provede politický úřad I. stolice nebo — pokud by nešlo o rozšíření povolení v kočovnickém listě obsažených — z jeho zmocnění četnická stanice (§ 7, odst. 1., prov. nař.).

Cikáni, kteří nekočují v „rodinách“ resp. s vozidly neb s tažnými neb k nošení nákladů určenými zvířaty, nepotřebují kočovnického listu. Co rozuměti dlužno pojmem „rodina“, zákon blíže nestanoví. Bude to zpravidla hlava rodiny, jeho manželka nebo družka, děti manželské neb nemanželské, eventuelně též sourozenci. V dalším bude pak za rodinu považovati ty, kdož jsou v kočovnickém listě uvedeni.

Vydaný list může býti kdykoliv politickým úřadem I. stolice odňat neb změněn. K tomu je dle § 7, odst. 2., prov. nař. oprávněn každý politický úřad I. stolice, v jehož obvodu se držitel kočovnického listu — třeba jen přechodně — zdržuje. O odnětí kočovnického listu, nebo o změně rozsahu povolení je zpravití „Ústředí pro evidenci p-ých c-ů“ a úřad, který kočovnický list vydal.

Může — ale nemusí — býti v něm předepsán směr a druh cesty, může býti určeno území, v němž kočování je dovoleno, neb mohou býti uložena i jiná omezení. Není-li v listě omezení, platí pro obvod celého státu (§ 5, odst. 3., cit. zák.).

Ztrátu kočovnického listu jest ohlásiti do 3 dnů nejbližšímu politickému úřadu I. stolice. Úřad ten vydá po zjištění totožnosti dotčené osoby a po případném dotazu u úřadu, který vydal ztracený kočovnický list, nový kočovnický list na zbývající dobu. Označí jej jako duplikát. O vydání jeho je zpravití „Ústředí“ shora uvedené a úřad, který vydal ztracený kočovnický list. Každé vydání duplikátu budiž poznamenáno v záznamní knize v rubrice „Poznámka“. Jest učiniti opatření, aby bylo zabráněno zneužití ztraceného kočovnického listu (§ 7, odst. 3., prov. nař.).

List tento nenahrazuje průkazů, jež podle zvláštních předpisů jsou nutny ku provozování kočovných řemesel neb jiných živností, jakož i ku provozování kočovných podniků zábavných (§ 5, odst. 5., cit. zák.).

Kočovnický list musí býti na požádání kdykoliv předložen bezpečnostnímu úřadu (i obecnímu) nebo orgánu k nahlédnutí a to od osoby, na jejíž jméno zní, nebo, není-li přítomna, od nejstaršího člena rodiny (§ 5, odst. 4., posl. věta, cit. zák.). Z toho plyne, že kočovnický list musí zůstati vždy v dosahu rodiny, které se list ten týká, a že hlava rodiny musí jej předati nejstaršímu členu rodiny, když se od rodiny vzdálí.

Když rodina táboří, musí hlava její — resp. nejstarší člen — uložiti kočovnický list u obecního starosty, a tam, kde je státní policejní úřad, u tohoto úřadu. O tom, že se tak stalo, vydá dotyčný úřad hlavě rodiny potvrzení (§ 8, odst. 2., cit. zák.). Na toto potvrzení si cikánská rodina kočovnický list opět vyzvedne, když chce tábor opustiti.

Kočovati a tábořiti v tlupách, které přesahují rámec rodiny, jest zakázáno (§ 7 cit. zák.). Zakáz ten je odůvodněn hlavně hledisky bezpečnostními. Co rozuměti dlužno „tlupou“, zákon nestanoví. Jest to větší počet osob, než který tvoří rodina. V konkrétním případě mohla by však rodina býti početnější než tlupa, u tlupy však nebude shora uvedených příbuzenských vztahů.

Výjimečně lze povolití, aby po dobu nezbytné potřeby tábořilo více rodin na jednom místě. Povolení to udílí starosta (kde je, státní policejní úřad), jenž určí do odvolání dobu a místo, kde a jak dlouho smí rodina cikánská tábořiti resp. jednotlivce přenocovati (§ 8, odst. 1., cit. zák.). Účelem tohoto ustanovení jest, aby byla usnadněna kontrola tábořících resp. přenocujících cikánů, aby byl nad nimi usnadněn dozor. Co se má státi, kdyby starosta odepřel povolení k táboření v obvodu obce udělití a cikáni atsi z jakýchkoliv důvodů by dále táhnouti nemohli, zákon neříká. Patrně předpokládal, že bez závažných důvodů starosta táboření cikánů nezakáže, když kočování cikánů vůbec zakázáno nebylo.

Politické úřady II. stolice mohou určití území a obce, do nichž jest p-ým c-ům přístup vůbec zakázán, nejsou-li tam příslušni. Zákazy ty se budou týkati velkých měst, lázeňských míst, území pohraničních, silně zalesněných a takových, kde zvláštní bezpečnostní důvody přikazují zvýšenou opatrnost. Na všech vstupních silnicích a stez-

kách do míst takových nutno umístiti — a čitelnými udržovati — tabulky, na nichž zákaz ten jest vyhlášen. Náklad na tabulky nesou obce, v nichž jsou tabulky umístěny. Přístup do obcí domovských cikánům ovšem zapověděti nelze. Zákon stanoví také, že zákaz shora uvedený jest uveřejniti v „Úředních novinách“.

Držení jakýchkoli zbraní, střeliva a výbušných látek jest p-ým c-ům podle § 6 cit. zák. naprosto zapovězeno. Zákaz týká se zbraní v technickém slova smyslu, tedy nejen střelných, ale i jiných, na př. dýk, boxerů a pod. Také není obmezen toliko na nošení zbraní (srov. na př. zbrojní patent), ale chování vůbec.

I na p-é c-y vztahují se ovšem všeobecné předpisy rázu policejního (na př. o hlášení, o vypovídání a vyhošťování, o postrku a cestovních pasech atd., také předpisy zák. č. 89/1885 ř. z., jenž stanoví, kdy možno vysloviti, že někdo může býti dodán do donucovací pracovny, a předpisy zák. č. 108/1873 ř. z. o zahalecích a tulácích, zák. čl. XXI/1913 o opatřeních proti nebezpečným zahalecům, zák. č. 102/1929 Sb. o zřízení nucených pracovních kolonií).

F. Zdravotní opatření. Politický úřad I. stolice, v nutných případech obecní starosta může podle § 11 cit. zák. dáti rozkaz, aby p. c. byli podrobeni lékařské prohlídce a takovým opatřením nebo obmezením, jichž jest třeba v zájmu zdraví p-ých c-ů nebo veřejného zdravotnictví (na př. očkování, desinfekce, ostříhání, izolace, nucené dodání do léčebných ústavů atd.).

Vhodná opatření zdravotní a veterinární mohou býti vykonána i na jejich movitém majetku a zvířatech.

Poměrně široké toto ustanovení, přesahující rámec různých speciálních zákonných předpisů, směřuje především k tomu, aby bylo zamezeno šíření nakažlivých nemocí u lidí i zvířat. Vhodná zdravotní opatření mohou tedy ohledně p-ých c-ů býti učiněna, i když nejsou splněny podmínky příslušných zdravotních předpisů.

Náklad na tato opatření nesou v první řadě cikáni, jichž se opatření ta týkají, v druhé řadě jiné fyzické nebo právnické osoby, které ku hrazení nákladu toho po právu jsou povinny, a kdyby takto úhrady nebylo lze opatřiti, nese náklady stát.

Pokud ovšem zdravotní opatření u p-ých c-ů budou konána podle speciálních zdravotních a veterinárních předpisů, bude i náklady na tato opatření uhraditi podle těchto speciálních předpisů.

G. Příslušnost. I. Obstarávání agendy p-ých c-ů se týkající bylo uloženo v první řadě politickým úřadům I. stolice. V místech však, kde jsou státní úřady policejní, obstarávají ony agendu tu (§ 16, odst. 1., cit. zák.).

Úřadům těm přísluší:

1. Vydávati cikánské legitimace (průkazy totožnosti) a přijímati vrácené (§ 4, odst. 1. a 3., cit. zák.) resp. odňaté.

2. Prováděti soupis p-ých c-ů (§ 2, odst. 2., prov. nař.).

3. Vydávati kočovnické listy (§ 5, odst. 1., cit. zák.), odnímání nebo měnění povolení ke kočování (§ 5, odst. 4., cit. zák.) a prodlužovati povolení (§ 6 prov. nař.).

4. Prováděti opravy zápisů v cikánských legitimacích a kočovnických listech (§ 4, odst. 1., a § 7, odst. 1., prov. nař.) a vésti o vydaných cikánských legitimacích a kočovnických listech dva oddělené záznamy (výnos min. vnitř. č. 25452/1928).

5. Naříditi, že p. c., po případě jejich movitý majetek (i zvířata) mají býti podrobena lékařské (zvěrolékařské) prohlídce a potřebným zdravotním a veterinárním opatřením (§ 11 cit. zák.).

6. Oznámiti okresnímu soudu, že p-ý c. nemůže pečovati o své děti (mladší 18 let) a dáti jim potřebnou výchovu, resp. že p. c. mají cizí děti a že by bylo záhodno je cikánům odníti (§ 12, odst. 1. a 4., cit. zák.).

7. Prozatímně děti ty vhodně umístiti (§ 12, odst. 6., cit. zák.).

8. Stíhati a trestati přestupky §§ 2 až 5, 7 až 10 cit. zák., pokud se neshlíhají s jinými činy soudně trestnými (§ 14 cit. zák.).

9. Vysloviti v trestním nálezu pro přestupky uvedené v § 13 cit. zák., že odsouzený se dává pod policejní dohled.

Příslušnost úřadů se řídí podle místa dočasného pobytu p-ých c-ů a v řízení trestním podle místa přistížení (§ 16, odst. 2., cit. zák.).

Toliko v případě, kdy p-ý c. jest povinen hlásiti změny v osobních datech, v cikánské legitimaci uvedených, a narození dítek, ztrátu legitimace, nebo má-li vrátiti cikánskou legitimaci, může tak učiniti nejen u úřadu příslušného podle místa pobytu, ale i u úřadu sousedního, má-li k němu blíže (arg. slovo „nejbližšímu“ srov. § 4, odst. 2. a 3., cit. zák.).

Do kompetence politických úřadů II. instance náleží kromě vyřizování event. odvolání určití území a obce, do nichž jest p-ým c-ům přístup vůbec zakázán, nejsou-li tam příslušni (§ 10, první věta, cit. zák.).

Ministerstvu vnitra bylo vyhrazeno udělovati cizozemským p-ým c-ům povolení k pobytu v Čsl. republice (§ 9 cit. zák.) a zaříditi bližší úpravu cikánských legitimací a kočovnických listů (§ 5, 2. odst., a § 8, 2. odst., prov. nař.).

Bezpečnostním úřadům a orgánům vůbec, tedy nejen úřadům policejním a četnictvu, ale i úřadům politickým, obecním, přísežné strážní polní, lesní atd. přísluší právo kdykoli zjistiti totožnost p-ých c-ů, za tím účelem vyžádati si jejich cikánskou legitimaci (§ 4, odst. 2., cit. zák.), kočovnický list (§ 5, odst. 4., cit. zák.), od cizozemských p-ých c-ů zvláštní povolení ministerstva vnitra k pobytu v tuzemsku (§ 9 cit. zák.) a provésti potřebná zjištění anthropometrická (zjištění tělesné výšky, objemů, zvláště rozměry lebky atd.) a daktyloskopická (otisk prstů) i jiná, zejména zvláštních známek (jizev, vad, tetování a pod.).

Úřady ty jsou oprávněny přikázati p-ým c-ům, aby po dobu, než jejich totožnost bude zjištěna, nejdéle však po 14 dnů, nevzdalovali se z určitého místa. Aby bylo zajištěno, že příkaz ten bude dodržen, mohou úřady ty učiniti vhodná opatření (§ 3, odst. 1.), na př. odejmouti p-ému c-u jeho legitimací a jiné papíry, dáti p-ému c-u rozkaz, aby se denně hlásil u orgánu, jenž rozkaz dal, nebo jiného bezpečnostního orgánu, odejmouti mu jeho movitosti (vůz, zvířata a pod.).

Konečně mají úřady ty právo zajistiti jinak totožnost p-ého c-a, když on úmyslně maří možnosti zjištění totožnosti, zvláště když odstraňuje rozlišující známky (§ 3, odst. 2., cit. zák.). Ustanovení to zařadil do zákona senát Národního shromáždění, aby zajistil znemožnění zjišťování totožnosti p-ého c-a. Zdá se však, že daktyloskopicky bude lze v každém případě totožnost p-ého c-a zjistiti.

II. Soudy jsou kompetentní stihati přestupky uvedené v § 13 cit. zák., sbíhají-li se s jinými činy soudně trestnými (§ 14 cit. zák.). Taková konkurence trestních činů bude dosti častá, ježto mnohdy přijde také v úvahu potrestání pro krádež, zebrotu, štitění se práce atd. Bude pak věci příslušného bezpečnostního orgánu, aby dobře rozlišoval, kde má učiniti trestní oznámení. Ostatně je politický úřad, u něhož trestní oznámení bylo učiněno, povinen předati záležitost soudu, když konaným šetřením se zjistí, že je zde shora uvedená konkurence. Soud předá záležitost politickému úřadu, když zjistí, že zde dotčené konkurence

není, nebo vynese-li osvobozující rozsudek pro čin soudně trestný.

Soud je oprávněn i povinen vysloviti v odsuzujícím rozsudku pro přestupky uvedené v § 13 cit. zák., že lze odsouzeného dáti pod policejní dohled (§ 15, odst. 1., cit. zák.).

Okresní soudy rozhodují o odnětí dětí p-ých c-ů a odevzdání jich do péče rodinné, nebo do vychovávacího ústavu (§ 12, odst. 4., cit. zák.) — avšak teprve na oznámení politického úřadu I. stolice — a rovněž o tom, kdy má býti dítě z rodinné péče propuštěno (výnos min. sprav. č. 27491/1928, odst. 5.).

Je-li dítě dáno do rodinné péče, vykonává soud další dozor nad dítětem, přesvědčuje se o tom, zda o dítě je řádně pečováno, a podle potřeby učiní za stejným cílem případná další opatření (jako odevzdání do jiné rodiny nebo do vychovávacího ústavu).

Jestliže se ukáže, že dítě je již pod mocí jiného poručenského soudu, náleží další dozor nad dítětem tomuto poručenskému soudu. Tento pak rozhoduje i o tom, kdy má dítě z rodinné péče býti propuštěno (výnos min. sprav. č. 27491/1928, odst. 5.).

III. O b c í m přísluší součinnost při provádění tohoto zákona. Zvláště náleží jim konati hlášení o p-ých c-ech (§ 17 cit. zák.). Tato povinnost jest zejména důležitá v obcích, kde není ani státního policejního úřadu, ani četnické stanice.

Obec provádí zajišťovací opatření, aby bylo zamezeno úmyslné maření možnosti zjistiti totožnost p-ých c-ů (§ 3, odst. 2., a § 17, druhá věta).

Obecní starosta dává v nutných případech rozkaz, aby byla provedena lékařská prohlídka p-ých c-ů a všechna opatření nebo obmezení, jichž je třeba v zájmu zdraví p-ých c-ů nebo veřejného zdravotnictví (na př. očkování, desinfekce, ostříhání vlasů, izolace, nucené dodání do léčebných ústavů atd. — § 11, odst. 1., cit. zák.). Opatření zdravotní dějí se za účasti příslušného obecního (obvodního) lékaře, veterinární za účasti příslušného orgánu pro prohlídku dobytka (§ 11, odst. 1., lit. b, prov. nař.). Starosta dá rozkaz ku výkonu vhodných opatření zdravotních a veterinárních i na movitém majetku a zvířatech p-ých c-ů (§ 11, odst. 2., cit. zák.).

Starosta určí tam, kde není státního policejního úřadu, místo a dobu, po kterou a kde smějí p. c. buď tábořiti (v rodině) nebo přenocovati (jednali-li se o jednotlivce), při čemž může povolití táboření i

několika rodin na jednom místě (§ 8, odst. 1.). Povolení shora uvedená může kdykoliv odvolati. Není v intencích zákona, aby povolení bylo bezdůvodně odpíráno, neb udělené povolení odvoláváno. Před udělením povolení vyžádá si starosta legitimace a kočovnické listy p-ých c-ů, porovná je, cikánské legitimace vrátí, rovněž event. povolení k pobytu v tuzemsku, jedná-li se o p-é c-y cizozemské, kočovnické listy podrží a o jejich převzetí vydá potvrzení (§ 11, odst. 1., lit. a, prov. nař.).

Vozidla a zvířata p-ých c-ů, oznámených pro přestupek § 5, odst. 1., cit. zák., zůstanou v uschování obce. Po pravoplatném skončení trestního řízení oznámí soud obci výsledek trestního řízení a byl-li p-ý c. odsouzen, dá starosta rozkaz ku prodeji vozidel a zvířat p-ého c-a ve veřejné dražbě, nenaloží-li jinak s nimi odsouzený sám. Peníz v dražbě stržený uloží se u obecního úřadu do doby, kdy po odpykání trestu p-ý c. bude moci příslušnou částku si převzít. Nařídí-li soud, aby vozidla a zvířata byla vrácena poškozenému, jemuž byla odcizena, oznámí to ihned obci, u níž vozidla nebo zvířata jsou uschována. Na to nařídí starosta, aby cikánům odňaté věci byly poškozenému vráceny, byly-li však již prodány, vyplatí se poškozenému stržený peníz (§ 13, odst. 2., a § 11, lit. d, prov. nař.).

Uschované věci, pokud nepocházejí z trestného činu, jest vrátiti jich původnímu držiteli, když se dodatečně vykáže kočovnickým listem, opravňujícím ho k jich používání.

Na Slovensku a Podkarpatské Rusi jsou obecní notáři povinni spolupůsobiti při výkonu starostů obcí (§ 11, posl. odst., prov. nař.).

Podle § 12 prov. nař. jsou starostové (na Slovensku a Podkarpatské Rusi obecní notáři) povinni hlásiti místně příslušnému politickému úřadu I. stolice:

a) potřebu zdravotních (veterinárních) opatření a výsledek v nutných případech nařízených opatření;

b) doporučení odnětí dětí p-ých c-ů po rozumu § 12 cit. zák.;

c) výsledek dražby movitostí a zvířat v případě odsouzení p-ých c-ů pro neoprávněné kočování.

Četnickou stanicí jsou povinni zpravit o:

a) utáboření a přenocování p-ých c-ů s uvedením hlavních dat (jména, pohlaví, věk osob, čísla cikánských legitimací, kočovnického listu, počet vozidel, zvířat a pod.);

b) přestupcích zákona o p-ých c-ech, jichž se tito dopustili;

c) jiných důležitých událostech, které mají zvláště význam pro evidenci p-ých c-ů (úmrtí, narození, sňatek, chování po dobu pobytu v obci atd.).

H. Trestní sankce. Přestoupení příkazů a zákazů vydaných za účelem soupisu p-ých c-ů, jejich identifikace, evidence, legitimace a kontroly, kočování, táboření, pobytu cizozemských cikánů a pobytu p-ých c-ů na území zakázaném (§§ 2 až 5, 7 až 10 cit. zák.), jakož i příkazů a zákazů podle těchto ustanovení vydaných trestají se — pokud čin není přísněji trestný — jako přestupky vězením (uzamčením) do jednoho měsíce, přestupky § 6 cit. zák. o držení zbraní, střeliva a výbušných látek vězením (uzamčením) do tří měsíců (§ 13 cit. zák.).

Podle všeobecných předpisů o mimořádném zmírnění trestu, po případě cestou milosti bylo by lze trest vězení (uzamčení) změnit na trest peněžitý. Tato možnost nebude ovšem míti praktického významu, poněvadž jen ve velmi vzácných případech p. c. budou míti dostatečné prostředky, aby peněžitý trest mohli zaplatiti.

Při odsouzení pro přestupky o zákazu kočování v rodinách nebo s vozidly a zvířaty prodá podle § 13, odst. 2., cit. zák. představenstvo obce, kde vozidla a zvířata jsou uschována, tato veřejnou dražbou, nenaloží-li jinak s nimi odsouzený sám neb nevrátí-li se mu, a stržený peníz uloží pro něho u obecního úřadu; při odsouzení pro překročení zákazu držení zbraní, střeliva a výbušných látek prohlásí se zbraně, střelivo a výbušné látky za propadlé ve prospěch státu.

Ustanovení o prodeji vozidel a zvířat je nejasné. Ze slov „nevrátí-li se mu“ mohlo by se souditi, že by soud resp. úřad, který rozsudek vynáší, mohl prohlásiti věci ty za propadlé. Poněvadž se však v původním návrhu zákona stanovilo, že při odsouzení podle § 5, odst. 1., věci ty mají býti prohlášeny za propadlé, a senát předpis změnil na nynější znění, nelze věci p-ého c-a prohlásiti za propadlé, nýbrž nanejvýš vysloviti, že se mu vrátiti nesmějí. V tomto případě obdrží p. c., co za věci při dražbě bylo strženo.

Nesprávně mluví se v druhém odstavci § 13 cit. zák. o „představenstvu“ obce, poněvadž obecní novela z r. 1919 výraz ten nahradila výrazem „obecní rada“. Není jasno, proč dražbu má prováděti obecní

rada. Zákonodárce měl asi na mysli obecního starostu.

V odsuzujícím rozsudku resp. v trestním nálezu jest vždy vysloviti, zda odsouzený může býti dán, nebo se dává pod policejní dohled (§ 15 cit. zák.).

Na trestním listě o odsouzení cikána opatřeného cikánskou legitimací vyznačí se číslo jeho legitimace, shodující se s číslem, pod nímž je veden v patrnosti v „Ústředí pro evidenci p-ých c-ů“. Tímto číslem nutno také opatřiti výpisy z rejstříků trestů. Nemá-li odsouzený p-ý c. cikánské legitimace, nebo je-li podezření, že užívá legitimace cizí nebo padělané, nutno před vyhotovením trestního listu zjistiti jeho totožnost a číslo, pod nímž je veden v patrnosti v „Ústředí pro evidenci p-ých c-ů“.

Zjistí-li soud, že jsou tu předpoklady pro odnětí cikánské legitimace, nebo pro odnětí kočovnického listu, zadrží tyto doklady a zašle je ihned politickému úřadu I. stolice, v jehož obvodě se cikán dočasně zdržuje. Zemře-li cikán ve vazbě nebo trestu, vrátí správa věznice (trestnice) cikánskou legitimaci nejbližšímu politickému úřadu I. stolice.

Vyslovil-li soud, že odsouzený p-ý c. může býti dán pod policejní dohled, zašle opis trestního listu, jak nařizuje § 5 vládn. nař. č. 198/1922 Sb. a instrukce pro trestní evidenční službu z 5. XII. 1922, č. 59042 (výnos min. sprav. z 11. VII. 1928, č. 27491/1928, odst. 11. a 13.).

I. Úhrada nákladů. S prováděním zákona o p-ých c-ech budou spojena dosti značná vydání (na př. se soupisem a evidencí, se zjišťováním totožnosti, cikánskými legitimacemi, kočovnickými listy, opatřením a umístěním tabulek při vstupech do území, do něhož přístup p-ým c-ům je zakázán, s opatřeními zdravotními a veterinárními, s umístěním dětí, p-ým c-ům odňatých, v rodinách nebo vychovávacích ústavech, s prováděním trestních sankcí atd.), která z největší části ponese stát.

P. c., pokud nejsou úplně nemajetní, nebo jiné fyzické nebo právnické osoby, pokud jsou ku placení po právu povinny, musí uhraditi:

1. náklady na opatření zdravotní a veterinární nařízená podle § 11, odst. 1. a 2., cit. zák. (arg. § 11, odst. 3.);

2. náklady na umístění odňatých dětí v rodinách neb vychovávacích ústavech (§ 12, posl. odst., cit. zák.).

Stát nese:

a) náklad na soupis a evidenci p-ých c-ů;

b) náklad se zjišťováním totožnosti p-ých c-ů spojený, pokud jej v oboru přenesené působnosti nenesé obec;

c) náklad spojený s vydáním cikánských legitimací a kočovnických listů;

d) náklady na opatření zdravotní a veterinární, nelze-li úhrady vymoci od p-ých c-ů nebo jiných osob ku placení nákladů těch po právu povinných;

e) náklady s umístěním dětí, p-ým c-ům odňatých, v rodinách a vychovávacích ústavech, pokud k tomu po právu nejsou povinny osoby třetí (§ 12, posl. odst., cit. zák.). Náklady tyto hradí ministerstvo sociální péče tak, že sborovým soudům II. stolice poskytne přiměřené zálohy a příslušné platy rodinám nebo vychovávacím ústavům poukáže dotčený soud. Obce jsou z povinnosti hraditi tyto náklady vyňaty, třeba by jinak podle platných předpisů (na př. chudinského práva) tak učiniti byly povinny (§ 12, posl. věta, cit. zák.).

f) náklad spojený s prováděním trestních sankcí.

V § 19 cit. zák. se výslovně stanoví, že listiny podle tohoto zákona vydané, jakož i žádosti za ně, dále podání směřující k provádění tohoto zákona, jsou kolků a poplatků prosty.

Konečně obce jsou povinny hraditi všechny náklady, které jim spolupůsobením při provádění zákona vzniknou, a pokud výslovně nebylo stanoveno, že náklad nese stát.

Výslovně se stanoví v § 10 cit. zák., že náklady na tubulky, na nichž je vyznačen zákaz přístupu p-ých c-ů do obce nebo území, a které je umístiti u silnic při vstupu do takového území neb obce, nesou obce, v nichž jsou tabulky umístěny.

J. Závěr. Zákon shora uvedený nabyl účinnosti 8 dní po vyhlášení, t. j. 6. srpna 1927. Toliko ustanovení §§ 4 a 5 o cikánských legitimacích a o kočovnických listech nabyly podle § 13 prov. vládn. nař. účinnosti dnem 1. července 1928. Prov. nařízení nabylo účinnosti dnem 5. května 1928 mimo ustanovení, týkající se cikánských legitimací a kočovnických listů.

Provedením zákona byl pověřen ministr vnitra v dohodě s ministry financí, spravedlnosti, sociální péče, školství a národní osvěty, veřejného zdravotnictví a tělesné výchovy a zemědělství.

K. Literatura.

Tih. Đorđević: „O Ciganima naopće i o njihovom doseljavanju“ (Srpski Književni Glasnik, r. 1904); týž: „Jezik Cigana Kraljevine Srbije“ (Sr. Kn. Gl., r. 1907); týž: „Beli Cigani u Srbiji“ (Sr. Kn. Gl., r. 1909); týž: „Vlaški Cikani u Srbiji“ (Sr. Kn. Gl., r. 1911); týž: „Lz Srbije kneza Miloša“ (Stanovništvo-naselja); týž: „Die Zigeuner in Serbien“ (vyšlo v Budapešti 1903); Fr. Štampach: „Cikáni v ČSR.“, 1929; Kr. Harant z Polžic: „Cesta do země svatě a do Egypta“; L. Niederle: „Lidstvo v době předhistorické“; týž: „Slovanské starožitnosti“, díl I.; J. Svátek: „Obrazy z kulturních dějin českých“; Z. Winter: „Kulturní obraz českých měst“; R. Wratislaw: „Versuch einer Darstellung der Lebensweise, Herkunft und Sprache der Zigeuner“; R. Sowa: „Die Mundart der slovakischen Zigeuner“; M. Pajdušák: „Cigaňská mluvnica“, 1890; J. Ješina: „Románi Čib čili cikánský jazyk“; J. Puchmajer: „Románi Čib, das ist Grammatik und Wörterbuch der Zigeunersprache“, 1821; Czacki: „O cyganach“; Daniłowicz: „O cyganach“; Narbutt: „Rys historyczny ludu cygańskiego“, Wilno 1830; Bataillard: „De l'apparition et de la dispersion des Bohémiens en Europe“; Dr. A. Kalina: „La langue des Tziganes Slovaques“, Poznaň 1822; Colocci: „Gli Zingari, Storia di un popolo errante“, Turin 1889; Predari: „Origine e vicende dei Zingari“, Milano 1841; George Borrow: „The Zingali“, London 1841; „Gipsy Lore society in Liverpool“ sbírá vše, co zví o cikánech, vydává „Journal of the Gipsy Lore Society“; Miklosich: „Über die Mundarten und die Wanderungen der Zigeuner Europas“, 1872 až 1877; týž: „Beiträge zur Kenntnis der Zigeunermundarten“; J. Pott: „Die Zigeuner in Europa und Asien“, 1844, 1845; Brepohl: „Die Zigeuner nach Geschichte, Religion und Sitte“, Göttingen 1909; Herz: „Zigeunerwesen und Zigeunerkriminalität in Mähren“, Archiv f. Str. R. u. Str. P., roč. 53.; v. Merz: „Der kriminalpolizeiliche Charakter der Maßnahmen zur Bekämpfung der Zigeunerplage“, Krim. Monatshefte, 1927; E. C. Banck: „Zigeuner, Herkunft, Sitten und Gebräuche“; J. Samassa: „Gesetzentwurf über die Maßregelung der Zigeuner auf legislatorischem Wege“, Budapest 1911; Wittich: „Blicke in das Leben der Zigeuner“, 2. Aufl., 1927; Wlislöck: „Das wandernde Zigeunervolk“; týž: „Vom innern Leben der Zigeuner“; Pischel: „Die Heimat der Zigeuner“; J. R. Schwicker: „Die Zigeuner in Ungarn und Siebenbürgen“; Breithaupt: „Die Zigeuner und der deutsche Staat“, 1907.

Antonín Břeský.

Pozemková reforma.

A. Úvod. — B. Stav do vydání zák. zákona. — C. Státní pozemkový úřad. — D. Zábor. — E. Nemovitosti vyloučené ze záboru (§ 3 z. z.). — F. Omezení dispoice s majetkem zabraným. — G. Propuštění půdy podle § 11 z. z. — H. Ponechání nemovitostí dle § 20 příd. zák. — Ch. Hospodaření na zabrané půdě. — J. Převzetí zabraného ma-

jetku. — K. I. Náhrada (přejímací cena). II. Převzetí živého a mrtvého zařízení (§ 12 z. z. a § 53 n. z.). III. Péče o zaměstnance. — L. Příděl. — M. Přechodné akce v pozemkové reformě. — N. Finanční prostředky a útvary provádění pozemkové reformy. — O. Úvěr v pozemkové reformě. — P. Příspěvky, poplatky a dávky v pozemkové reformě. — Q. Trestní ustanovení. — R. Čsl. pozemková reforma s hlediska práva mezinárodního. — Literatura.

A. Úvod.

P-ou r-ou rozuměti jest zásah státu do pozemkového vlastnictví za účelem nové jeho úpravy. Snaha docílití p-ou r-ou nové úpravy statku nepřenositelného, nerozmnožitelného a nezbytného, jakým je půda, ovládala lidstvo již od starověku, a nese ovoce zejména při historických událostech hospodářských, politických nebo sociálních. Tak boje o zrušení roboty vedly i v Čechách a na Moravě ke konci XVIII. stol. k provádění p-é r-y dle systému Raabova a Hoyerova. Světová válka pak dala vznik p-é r-ě v četných státech evropských, a mezi nimi i v Čsl. republice. Právní základ má tu p-á r-a v zákoně záborovém z 16. IV. 1919, č. 215 Sb., který za účelem provedení úpravy pozemkového vlastnictví v Čsl. republice v § 1 zabírá státem velký majetek pozemkový a zřizuje státní pozemkový úřad.

Zákon záborový, ústavní listinou krytý (§ 109 úst. l.), je zásahem do vlastnictví půdy sui generis, vytvořeným kompromisem různého politického nazírání na právní poměry k půdě a jich nové uspořádání. Stát zajišťuje si jím určitě kvalifikovanou půdu pro účely p-é r-y a činí opatření, aby zabraná půda nebyla tomuto účelu odňata. P-é r-ě může stát podrobiti zabranou půdu teprve na základě zvláštního řízení přejímacího. Dokud půdu nepřevzme, jsou osoby na ní hospodařící povinny hospodařiti na ní řádně. Zákon stanoví tu většinou jen zásady, ponechávaje jich provedení budoucímu zákonodárství. Tato ustanovení rámcová byla pak postupně provedena řadou zákonů a nařízení, o nichž bude níže pojednáno.

Podle úředních zpráv státního pozemkového úřadu k rozpočtu na r. 1932 bylo ke dni 1. I. 1931 zabráno celkem 4,048.539 ha půdy (t. j. 28.8% veškeré půdy ve státě), a z ní 1,284.980 ha půdy zemědělské, tvořících 1928 souborů. P. r. na půdě zemědělské je v celku již skončena, na půdě lesní se dosud provádí. K 30. VI. 1931 bylo zabráno ještě 1,107.032 ha půdy, a z nich 97.607 ha